

L'actriu viu una època de reconeixement de la seva trajectòria. Avui rep la Medalla d'Or del Círculo de Bellas Artes de Madrid.

MERCEDES JANSA
MADRID

—¿Es troba satisfeta amb la seva carrera?

—Sí, més que satisfeta. Mai havia pensat ni en moments d'ambiciosa joventut que tindria una carrera tan llarga, que podia fer tantes coses, que el públic m'acompanyaria durant tants anys... Un regal.

—¿Per a què serveixen els premis?

—A l'actor o a l'actriu li serveixen moltíssim per a consolidar-lo perquè és una professió de grans dubtes en què mai acabes de saber per a què vals, si vals o quant vals. Un mateix treball els sembla sublim a uns i patètic a d'altres perquè cada funció és única. Els atletes volen guanyar; si ho fan tenen els premis. Però per a nosaltres els premis suposen guanyar, perquè no tenim cap més vara de mesurar. Agradar-li molt al públic i que t'aplaudeixin no és una referència perquè el públic s'equivoca un munt de vegades. Rebutja coses meravelloses i aplaudeix d'allò més altres que em semblen una mamaratxada.

—¿I la crítica?

—Els crítics s'equivoquen perquè és una professió molt subjectiva i per això els contracten. No es pot ser imparcial; d'imparcial no hi ha ningú, i menys en art. Un dia que saps que no has estat bé els aplaudiments són els mateixos, o sigui que no te'n pots refiar. No hi ha on agafar-se, per això som tan fràgils.

—¿Una mala crítica la destrossa?

—La moda és dir: 'No m'importen les crítiques'. Jo no les lleigeixo fins que no acabo una funció. Les de *Bernarda Alba* les llegiré ara. Les respecto i m'afecten. També em distreuen, em queden les frases de la crítica i em vénen al cap durant o abans de la funció. Per això m'estimo més llegir-les al final.

Núria Espert Actriu i directora teatral

«Per actuar fa falta un puntet de bogeria»

JOSÉ LUIS ROCA

DAMA DEL TEATRE ► VA NÉIXER FA 74 ANYS A L'HOSPITALET I HA TREPITJAT ELS GRANS ESCENARIS EUROPEUS

«Els madrilenys ens pressuposen als catalans unes qualitats que no sempre tenim»

—Ha fet doblat a Barcelona i Madrid amb *La casa de Bernarda Alba*, que no havia interpretat mai, però va ser amb la que va debutar com a directora a Londres el 1986.

—És un paper molt amarg, endimoniadament difícil de fer perquè jo tenia la sensació que ja estava fet. Però a l'entrar en l'obra com a actriu he trobat coses que abans no havia vist. M'ha semblat, sempre partint del text, que ella no està tan segura. Aquell martiri al qual sotmet les filles és com una cosa imposada, potser li agradaria que les coses fossin diferents però està en una presó

de la qual no pot moure's, la presó dels prejudicis, de les imposicions. Viu esclavitzada i esclavitzada per uns principis rancis.

—¿Manté la seva vigència?

—És clar. Tant de bo poguéssim dir que la intolerància és una cosa del passat i que Bernarda ja no existeix, tant de bo.

—De tots els papers que ha fet, ¿amb quin es quedaria?

—El que vaig interpretar a *La buena persona de Sezuán*. És una puteta desgraciada considerada pels déus la

persona més bona. Però quan l'empien, ella se venja. La sentia sense solució i la comprenia, la disculpava, m'emocionava i l'estimava més que a Yerma o a doña Rosita.

—¿Com li va anar quan era l'única en un món d'homes?

—Jo que sóc una feminista convençuda i practicant mai he tingut problemes per ser dona. No he patit discriminació, ni crec que m'hagi ajudat tampoc. La dona al teatre, des que la van deixar pujar als escenaris, ha tingut els seus propis diners i importància. És un món en el qual la dona ha patit molt menys que en altres. S'expliquen històries del cine però en el teatre a ningú li serviria anar-se'n al llit amb algú perquè s'ha de tenir talent. Si en tens, no et veus subjecta a aquestes misèries. No és una feina en la qual et puguin humiliar en aquest sentit.

—¿Com és aquell moment en què una persona corrent surt a escena i es transforma en una altra? ¿És una cosa natural en vostè com a actriu?

—No hi ha res de natural en una actuació, aquest és un ofici estrany. No és estrany que tots tinguem un puntet de bogeria o d'esquizofrènia, perquè no és natural una transformació que, en el meu cas, dura unes mil·lèsimes de segon, el que trigo a obrir la porta i entrar a l'escenari. Es produeix aleshores aquella transformació que has estat fabricant en els assajos i que has deixat com en un xip al cap.

—¿En el seu cas és instint?

—És mental i emocional. Cada actor posa els percentatges segons la seva manera de ser i el talent que tingui. També depèn de l'obra.

—Viu entre Madrid i Barcelona. ¿Com ho porta?

—Madrid és una ciutat superacollidora, supercàlida sobretot amb els catalans, perquè ens pressuposen totes les qualitats que no sempre tenim. A Barcelona visc en cases d'amics, sobretot a la de Terenci Moix, a qui enyoro molt. És una ciutat que no ha parat d'embellir-se. No podria estar gaire temps sense anar-hi perquè la trobaria a faltar. ≡

TEATRE ► ESTRENA

Jan Lawers tanca al Lliure la seva trilogia de la pèrdua i la tristesa

◉ 'The deer house', del creador belga, es mou de la tragèdia a la faula

JOSÉ CARLOS SORRIBES
BARCELONA

Jan Lawers és un dels creadors més personals de l'escena europea. Es defineix com un artista plàstic amb una trajectòria, segons Àlex Rigola —director del Lliure—, que ha deixat empremta entre els nous talents teatrals catalans. El director belga, responsable de la Needcompany de Brussel·les, presenta avui i demà al teatre de Montjuïc *The deer house*, el tancament de la seva trilogia sobre la pèrdua i la tristesa que van iniciar *Isabella's room*, aclamada al Lliure

l'octubre del 2005, i *The lobster shop*, vista al mateix escenari l'any passat.

The deer house (la casa dels cérvols) s'inicia amb una mare que intenta vestir la seva filla morta per al sopar de Nadal. De la tragèdia en sorgeix una faula d'una família que cria cérvols i troba en la vida quotidiana la seva única arma contra la catàstrofe. «La trilogia és el més trist que he escrit mai, però també amb bones dosis d'humor i sensualitat», va explicar ahir el director d'Anvers al Lliure. Aquesta tristesa neix a partir de dos fets reals. *Isabella's room* va estar inspirada per la mort del pare de Lawers. El dramaturg va escriure *The deer house* després de la mort a Kosovo d'un germà, reporter de guerra,

de l'actriu Tijen Lawton. «Va ser un cop per a tots. Ella va anar a Kosovo per entendre què havia passat. Després d'escoltar-la, li vaig demanar permís per escriure sobre aquell moment tràgic. És una història sobre la pèrdua del seu germà, en part ficció i en part real», va explicar Lawers.

A partir d'aquell succés, el dramaturg es planteja preguntes sobre la funció de l'art en aquest món tan convuls del segle XXI. «El rol de l'artista és el que exercia Goya amb les seves pintures negres. És el contrapunt de l'oficialitat. Ha de mostrar el costat negre de la societat, el més confús». Molt més pròxim era l'interrogant sobre com Lawton podia interpretar en escena el seu propi dol i dolor. Ho va fer un temps,

► Una imatge de 'The deer house', una creació molt visual.

fins que no va poder més i va deixar la companyia fa uns mesos. Una ballarina, Eléonore Valère, va ocupar el seu lloc. «Vam pensar que superaria el dolor, però va ser tot al contrari. Estava més trist. No crec en el teatre com una teràpia», va dir Lawers.

Sí que creu en el teatre com un espai en què tenen cabuda el text, la dansa i la música de manera simultània. «Parlem de coses serioses, però li donem la mà a l'espectador per generar un conflicte positiu amb la nostra energia i art». ≡